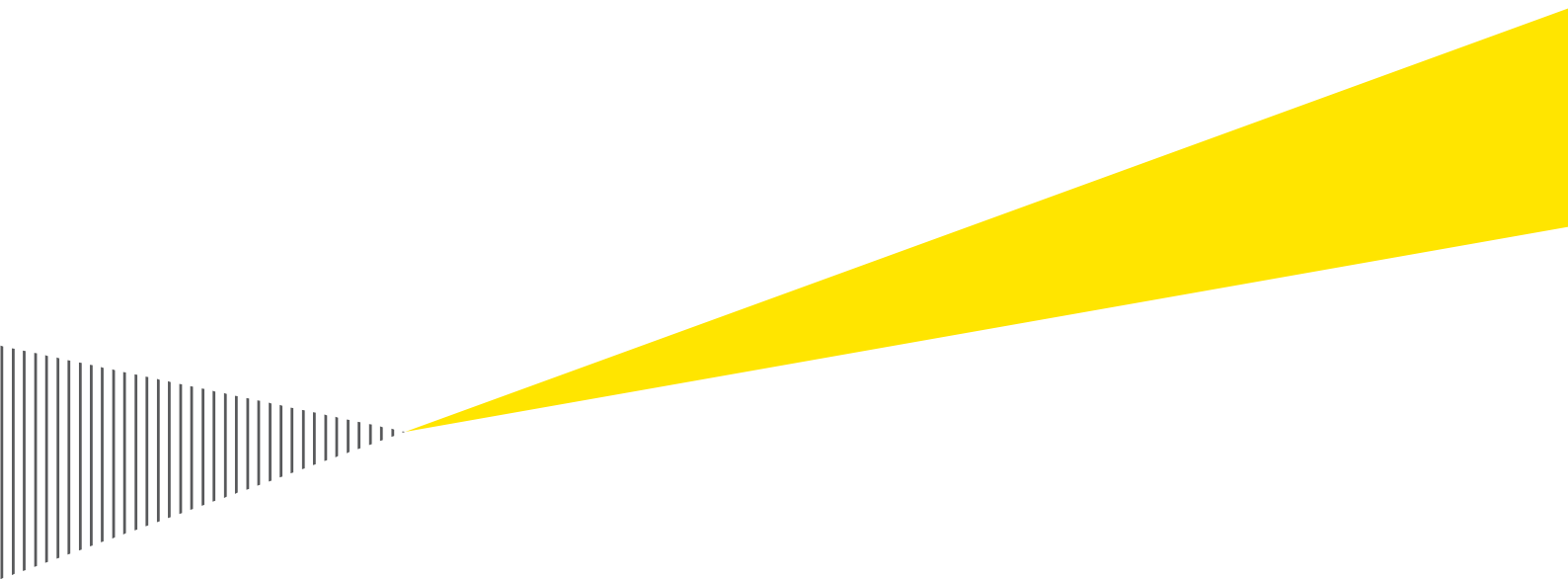

Tyresö kommun

Granskning av korruptionsförebyggande
arbete inom Tyresö Bostäder AB

**Building a better
working world**

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning	2
2. Inledning	3
2.1. Bakgrund.....	3
2.2. Syfte och revisionsfrågor	3
2.3. Ansvarigt bolag	3
2.4. Avgränsning	3
2.5. Genomförande	4
2.6. Revisionskriterier.....	4
2.7. Disposition	4
3. Granskningsresultat	6
3.1. Kontrollmiljön.....	6
3.1.1. Övergripande iakttagelser	6
3.1.2. Enkät svar	7
3.2. Riskbedömning	8
3.2.1. Enkät svar	9
3.3. Kontroller.....	10
3.3.1. Generellt om kontroller.....	10
3.3.2. Specifikt om kontroller inom riskutsatta områden	10
3.3.3. Enkät svar	10
3.4. Kommunikation och information	12
3.4.1. Enkät svar	12
3.5. Utvärdering och uppföljning.....	15
4. Svar på revisionsfrågorna	15
5. Källförteckning	17

1. Sammanfattning

EY har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna genomfört en granskning av korruptionsförebyggande arbete i Tyresö Bostäder AB. Syftet med granskningen är att bedöma om bolagsstyrelsen har säkerställt en god intern kontroll för att motverka, upptäcka och förhindra mutbrott och andra oegentligheter i verksamheten.

Vår sammanfattande bedömning är att Tyresö Bostäder AB i huvudsak bedriver ett ändamålsenligt förebyggande arbete mot korruption och oegentligheter, men att vissa brister förekommer. Bolagets riktlinjer täcker de flesta relevanta områden för att skapa kontrollmedvetenhet bland personal. Samtidigt saknas det skriftliga dokument för hur bolaget avser hantera misstänkta oegentligheter. Därutöver är bolagets rutiner för att upptäcka bisysslor inte inarbetade hos medarbetarna.

Bolaget har inte upprättat någon dokumenterad riskanalys, men vid granskningen framkom att bolagets ledning har en tydlig uppfattning om potentiella större riskområden för oegentligheter. En riskanalys, med åtföljande internkontrollplan, är enligt uppgift under utarbetande.

Bolagets främsta kommunikationskanaler mot korruption och oegentligheter är intranätet, personalmöten och medarbetarsamtal. De flesta medarbetarna anser att de hålls informerade om bolagets värdegrund, och att de får löpande uppdateringar om de korruptionsrisker de kan utsättas för. Däremot anger en stor andel av bolagets medarbetare att de inte får regelbunden information om riktlinjer kring mutor och oegentligheter, och att man inte känner till bolagets åtgärder och sanktioner vid regelbrott och oegentligheter.

Bolagets informationsvägar för dem som vill lämna tips om korruption och oegentligheter är okända för många medarbetare. Mycket få har dessutom fått information om på vilket sätt visselblåsares identitet skyddas. Någon visselblåsarfunktion finns inte.

Utifrån granskningens resultat rekommenderar vi bolagsstyrelsen:

- Att stärka informations- och utbildningsinsatserna för medarbetarna avseende mutor och oegentligheter.
- Att tillse att medarbetare lämnar en försäkran om att de tagit del av och förstått innehållet i aktuella styrdokument.
- Att frågan om bisysslor regelbundet tas upp med medarbetare, exempelvis vid medarbetarsamtal.
- Att rapporteringsvägarna gör tydliga vid tips om oegentligheter, inklusive hur visselblåsares anonymitet skyddas.
- Att rutiner tas fram för vilka åtgärder som ska vidtas vid oegentligheter.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Tjänstemän, politiker och uppdragstagare i kommunal verksamhet utsätts för påverkan av andra och utsätter andra människor för påverkan av olika slag. Dessa kontakter är nödvändiga inslag i en demokrati. Det är emellertid viktigt att en sådan process går formellt riktigt till och att det finns gränser för hur denna påverkan får se ut.

Den 1 juli 2012 skärptes den svenska mutlagstiftningen. Bestämmelserna om tagande och givande av muta återfinns numera i kap. 10 i brottsbalken. Bland annat straffbeläggs s.k. handel med inflytande. Därigenom omfattas exempelvis att en närstående till en beslutsfattare tar emot en muta för att påverka honom eller henne i beslutsfattandet.

Oegentligheter kan inbegripa många andra företeelser än mutbrott, som exempelvis transaktioner mellan organisationen och eget eller närståendes företag eller att förskaffa sig fördelar eller motsvarande utifrån den position man har i organisationen.

En organisation kan åsamkas väsentliga förtroendeskador av eventuella mutbrott eller korruption. Därför är det av stor vikt att de organisationer där mutbrott eller liknande kan förekomma vidtar nödvändiga åtgärder i syfte att minska riskerna. Förtroenderisker i verksamheten kan få stora konsekvenser även om den finansiella konsekvensen är marginell.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om bolagsstyrelsen har säkerställt en god intern kontroll för att motverka, upptäcka och förhindra mutbrott och därtill kopplade oegentligheter i verksamheten.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- ▶ Har bolagsstyrelsen säkerställt en god kontrollmiljö avseende risken för mutor och oegentligheter?
- ▶ Genomförs adekvata riskanalyser på rätt nivå för att minska riskerna i organisationen?
- ▶ Säkerställer bolagsstyrelsen att kontrollsystemen är effektiva för att förhindra och upptäcka mutor och oegentligheter?
- ▶ Sprids information om regelverk, riskanalys och kontroller till berörda medarbetare?
- ▶ Följs processen upp och åiterrapporteras till rätt nivå?

2.3. Ansvarigt bolag

Granskningen avser Tyresö Bostäder AB (Tyresö Bostäder).

2.4. Avgränsning

Granskningens fokus är att bedöma utformningen av den interna kontrollen avseende korruptionsrelaterade risker såsom mutor och andra oegentligheter i de helägda bolagen. Granskningen syftar inte till att upptäcka indikatorer på, eller eventuell förekomst av, givande och tagande av muta.

2.5. Genomförande

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier, intervjuer med tjänstemän och genom enkätsvar.

Information till granskningen har insamlats genom intervju med bolagsledningen på Tyresö Bostäder. Deltagarna på intervjun inkluderar verkställande direktör, förvaltningschef, underhållschef, teknisk chef, ekonomichef, fastighetsutvecklare och kundservicechef.

Avseende metodiken för enkätsvaren har ett frågeformulär skickats till mottagare via epost. Enkäten bestod av 36 flervalsfrågor och sändes till 30 mottagare bland de sammanlagt 44 anställda på Tyresö Bostäder. I enkäten ombads respondenterna ta ställning till påståenden inom området korruption och oegentligheter. Svaren utgjordes av en Likertskala, i vilken respondenterna fick kryssa i till vilken grad de instämde i påståendena. För att ge enkätmottagarna möjlighet att förtydliga och utveckla sina svar fanns det, till varje kryssfråga i enkäten, en möjlighet till kompletterande fritextsvar. De enkätmottagare som inte fyllde i enkäten inom en vecka mottog ett påminnelsemeddelande. I tabellen nedan redovisas svarsfrekvensen.

Bolag	Svarsfrekvens	Antal utskickade enkäter	Svar i procent
Tyresö Bostäder AB	19	30	63 %
Totalt	19	30	63 %

Svarsfrekvensen är relativt hög. Vi anser att antalet svar är tillräckligt för att ge en bild av läget i bolaget.

Det är behäftat med osäkerhet att uttala sig om egenskaperna hos dem som svarat respektive inte svarat på enkäten. Möjligtvis kan områdets relevans för den egna yrkesutövningen utgöra en korrelerande variabel. I sådana fall är det rimligt att anta att kännedomen om riktlinjer och rutiner i själva verket är lägre än vad enkätsvaren visar.

Vi har i denna granskning, i likhet med motsvarande granskningar i andra kommuner, utgått från den så kallade COSO-modellen. Vid våra bedömningar har relevanta utredningar gjorda av Statskontoret och Ekonomistyrningsverket beaktats.

2.6. Revisionskriterier

Revisionskriterierna är de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar. I denna granskning utgörs revisionskriterierna av:

- ▶ Kommunallagen (2017:725)
- ▶ Brottsbalken, 10 kap. och 20 kap.
- ▶ COSO- ramverket för intern kontroll¹
- ▶ Av kommunfullmäktige beslutade regelverk och riktlinjer av relevans, t.ex. etiska riktlinjer/värdegrund/uppförandekod

2.7. Disposition

Granskningsrapportens är disponerad enligt följande upplägg: samtliga avsnitt inleds med iakttagelser från dokumentstudier och intervjuer. Därefter presenteras relaterade

¹ Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission

enkätresultat. Slutligen utgör bedömningen en värdering av dokumentstudier, intervjuer och enkätsvar sammantaget.

3. Granskningsresultat

3.1. Kontrollmiljön

Kontrollmiljön anger tonen i en organisation och påverkar kontrollmedvetenheten hos dess medarbetare. Den utgör även grunden för intern styrning och skapar ordning och struktur i organisationen. Faktorer inom kontrollmiljön innefattar integritet, etiska värden, kompetensen hos organisationens medarbetare, ledningens filosofi och ledarstil, det sätt på vilket ledningen fördelar ansvar och befogenheter och organiserar och utvecklar dess medarbetare samt den uppmärksamhet och vägledning som styrelsen ger.

3.1.1. Övergripande iakttagelser

Tyresö Bostäder har beslutat att följa Tyresö kommuns gemensamma riktlinjer mot mutor och jäv. Riktlinjerna visar nu gällande lagstiftning, vem som kan straffas för givande respektive tagande av muta samt de situationer där frågan om mutor är särskilt aktuell, bland annat vid måltider, kundträffar, gåvor och studieresor. Även om dessa riktlinjer är särskilt riktade mot kommunens övergripande verksamhet beskriver ledningen för Tyresö Bostäder i intervju att de i största möjliga utsträckning anpassas till den egna verksamheten.

I fråga om representation och gåvor har Tyresö Bostäder tagit fram sina egna, bolagsspecifika riktlinjer. Dokumentet anger definitioner för intern och extern representation, vilka principer bolaget följer avseende reklamgåvor, representationsgåvor och gåvor till anställda, hur kostnader ska redovisas samt vilka beloppsgränser som är beslutade. Dokumentet exemplifierar dessutom informationen med konkreta rättsfall för att göra det lätt för personal att förstå och relatera till texten. Ledningen betonar i intervju att riktlinjerna fungerar väl och att bolaget dessutom endast erbjuder mycket måttfulla gåvor från företag och allmänheten - samtliga inom ramen för bolagets riktlinjer. Bolaget har inte heller mottagit personliga jul- eller påskgåvor från företag eller privatpersoner.

När det gäller riktlinjer för bisysslor utgör de en av de handlingar som personal får ta del av vid rekryteringsstillfället. Nyanställda får då en checklista som beskriver att alla sysslor och extrajobb utöver arbetet på Tyresö Bostäder ska anmälas till bolagets huvudadministration. Enligt intervjupersoner följs denna rutin väl och det finns i nuläget ingen anställd som arbetar med omfattande bisysslor utöver sin tjänst på Tyresö Bostäder.

Det finns, utöver bolagets och kommunens riktlinjer för upphandling, även en bolagsspecifik inköpsrutin som beskriver hur hanteringen av nya leverantörer ska gå till. Bolagsledningen beskriver i intervju att riktlinjerna och rutinerna för upphandling är operativa. Det görs många dagliga inköp på ramavtalen, och få sällanköp utanför avtal eftersom ramavtalsleverantörerna oftast har alla produkter.

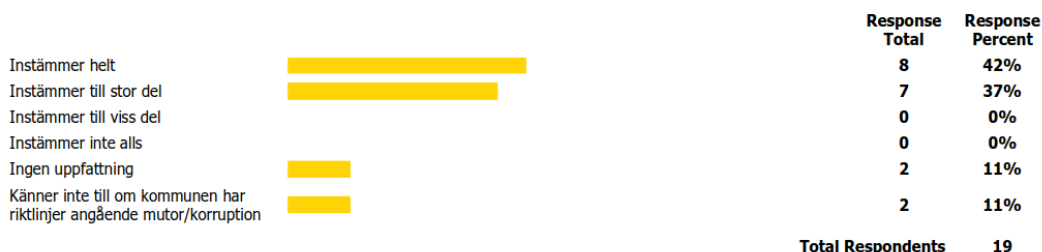
Tyresö Bostäder har en värdegrund som beskriver bolagets grundläggande normer och ledord. Bland dessa ledord är det som avser att "skapa nytta för pengarna" som närmast rör anti-korruptionsarbete. Bolagsledningen har gjort försök att inkludera värdegrunden som ett mål i bolagets styrdokument.

Slutligen har Tyresö Bostäder tagit fram en policy för personalinköp. Dokumentet anger att personalen, för att undvika olämpliga inköp, först ska anmäla till VD innan de själva använder sig av Tyresö Bostäders upphandlade entreprenörer eller leverantörer för privata ändamål.

3.1.2. Enkät svar

En klar majoritet av de svarande uppger i enkäten att de instämmer helt eller till stor del i att Tyresö Bostäder har tidliga riktlinjer angående mutor/korruption. Ingen av respondenterna valde att inte instämma alls i påståendet.

7. Kommunkoncernen har tydliga riktlinjer angående mutor/korruption.

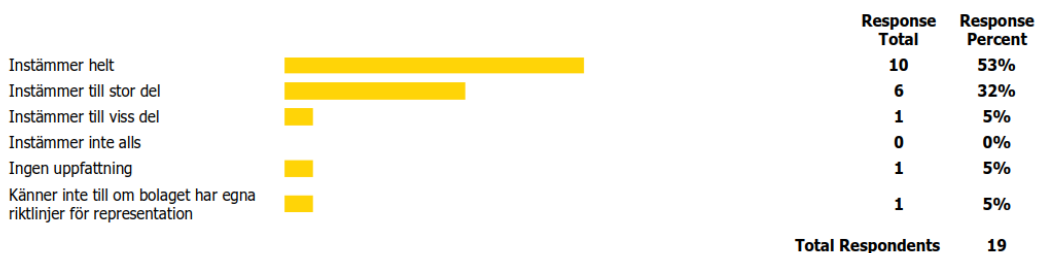
Drygt tre femtedelar (63 procent) av de svarande i enkäten instämde i påståendet att riktlinjerna angående mutor och korruption ger vägledning i svårtolkade situationer. Endast en person instämde inte i påståendet.

9. Kommunkoncernens riktlinjer angående mutor och korruption ger vägledning i svårtolkade situationer.

En övervägande majoritet av de svarande upplever att bolaget har tydliga egna riktlinjer för representation. Ingen respondent sade sig inte instämma alls i påståendet.

13. Bolaget har tydliga egna riktlinjer för representation?

Bolaget har inte tagit fram skriftliga rutiner för hur misstänkta oegentligheter ska hanteras. Möjligtvis återspeglas det i den stora andel respondenter som inte har någon uppfattning i frågan om huruvida Tyresö Bostäder har rutiner för hur misstänkta oegentligheter ska hanteras.

37. Bolaget har rutiner för hur de hanterar misstänkta oegentligheter

En stor andel av de svarande har ingen uppfattning om huruvida Tyresö Bostäders rutiner för bisysslor är tydliga.

48. Bolaget har rutiner för att upptäcka olämpliga bisysslor

94 procent av de svarande uppger att de inte har blivit erbjudna gåva eller annat som kan tänkas vara ett försök till muta eller påverkan.

63. Har du blivit erbjuden gåva eller annat erbjudande som kan tänkas vara ett försök att muta eller påverka?

Bedömning

Tyresö Bostäders styrdokument omfattar i stort alla områden som är relevanta för att förebygga korruption och oegentligheter. Enkätsvaren bekräftar att de flesta av dessa dokument är väl förankrade i verksamheten och att personal i stor utsträckning uppfattar dem som tydliga och vägledande.

Granskningen och enkätsvaren visar samtidigt att det saknas skriftliga handlingar för hur bolaget avser hantera misstänkta oegentligheter. På samma sätt visar svaren att bolagets existerande rutiner för att upptäcka bisysslor inte är inarbetade hos personalen. Trots att samtliga anställda, enligt uppgift, får ta del av dessa rutiner vid rekryteringstillfället, visar enkäten att många anställda inte vet huruvida bolaget har rutiner för att upptäcka olämpliga bisysslor.

3.2. Riskbedömning

Varje organisation möter olika risker av externt och internt ursprung, vilka måste bedömas. En riskbedömning utgör en identifiering av relevanta risker för att en organisation inte ska kunna uppnå sina uppsatta mål, och utgör samtidigt basen för att bestämma hur riskerna ska hanteras. En förutsättning för riskbedömningen är att det skapas mål knutna till olika nivåer och som är enhetliga internt.

Vid intervju med bolagsledningen framkom att Tyresö Bostäder inte har sammanställt någon riskinventering eller riskanalys som kan användas för att dokumentera och beskriva bland

annat korruptionsrisker inom bolagets olika verksamhetsområden. Ett riskanalysarbete pågår emellertid. Bolagsledningen har dock en uppfattning om vilka områden i verksamheten som utgör de största riskerna avseende korruption och oegentligheter, vilka utgörs av tilldelning av hyreskontrakt, inköp/upphandling och jäv/vänskapskorruption.

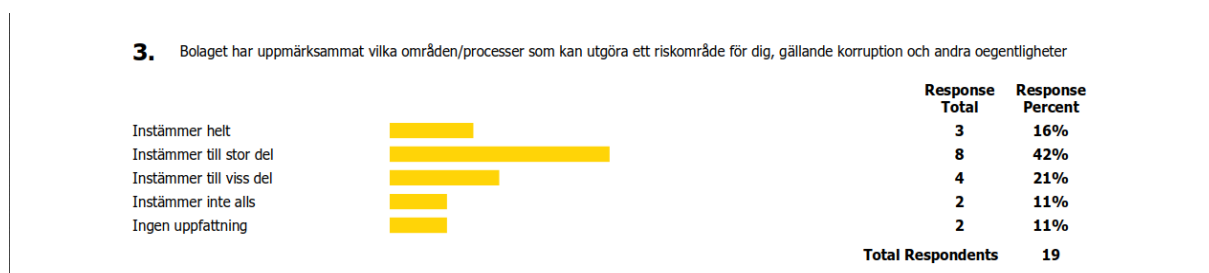
Till följd av det rådande läget på hyresmarknaden, med långa köer för förstahandskontrakt, finns det, som ett första riskområde, en möjlighet att individer på ett otillbörligt sätt försöker få ett hyreskontrakt hos Tyresö Bostäder AB. Det har dock inte uppstått några problemsituationer av det här slaget i bolaget. Bolagsledningen beskriver att bolagets personal är väl införstådda med hur de ska agera när den här typen av problem uppstår och att de vet att de i dessa fall ska vända sig till sin närmaste chef. Ledningen beskriver vidare att personalen genomgående reflekterar och ställer frågor när de konfronteras med situationer som medför korruptionsrisk.

Ett annat område som har identifierats utgöra en risk avseende korruption och oegentligheter är inköp/upphandling. Eftersom Tyresö Bostäder hanterar bostäder är de involverade i projekt med få leverantörer, höga kostnader, stor komplexitet och omöjlighet att standardisera från ett projekt till ett annat. Alla dessa faktorer gör upphandlingsprocessen särskilt utsatt för risken för korruption.

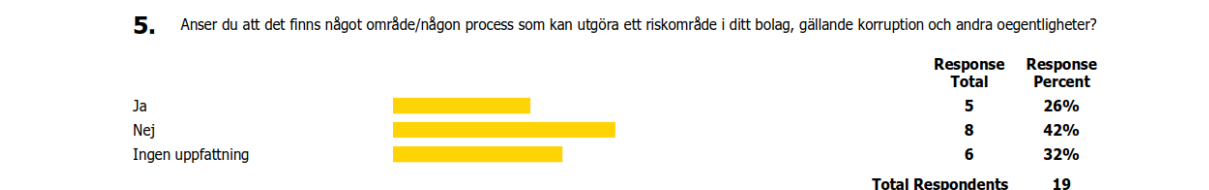
Ett ytterligare identifierat riskområde för Tyresö Bostäder utgörs av jävsfrågor och vänskapskorruption. Tyresö kommun är relativt litet, och bolagets personal tenderar därför att känna de individer som söker bostäder, lägger anbud till eller utför uppdrag åt Tyresö Bostäder. Personalen har dock, enligt intervjupersoner, en god, inarbetad medvetenhet i de här frågorna. Det här medför att risken för jäv och vänskapskorruption inte har utgjort något problem för bolaget.

3.2.1. Enkät svar

På frågan om huruvida bolaget har uppmärksammat områden eller processer som kan utgöra riskområden avseende korruption och oegentligheter var det vanligaste svaret "instämmer till stor del" (42 procent) och det näst vanligaste svaren "instämmer till viss del" eller "instämmer helt".

Avseende om respondenterna själva uppmärksammat riskområden avseende korruption och oegentligheter var det vanligaste svaret nej (42 procent), medan 26 procent svarade ja och 32 procent inte hade någon uppfattning.

Bedömning

Även om Tyresö Bostäder inte har sammanställt någon formell riskbedömning, visar intervju och enkätsvar att bolaget har uppmärksammat potentiella risker, och att personal och ledning delar en hög medvetenhet om vilka områden de ska vara aktsamma för på individnivå för att undvika korruption och oegentligheter.

3.3. Kontroller

Kontrollaktiviteter är de riktlinjer och rutiner som bidrar till att säkerställa att ledningens direktiv genomförs. De bidrar till att nödvändiga åtgärder vidtas för att hantera risker för att organisationens mål inte uppnås. Kontrollaktiviteter äger rum inom hela organisationen, på alla nivåer och i alla funktioner. De innefattar en rad aktiviteter av olika slag såsom godkännanden, attester, verifikationer, avstämningar, genomgångar av verksamhetens resultat, säkrandet av tillgångarna, samt åtskillnad av tjänsteroller och uppgifter.

3.3.1. Generellt om kontroller

Eftersom Tyresö Bostäder inte upprättat någon riskanalys har man följaktligen inte heller upprättat någon internkontrollplan baserad på riskanalys. En internkontrollplan kommer, enligt uppgift, att knytas till den riskanalys som för närvarande arbetas fram. Som framgår nedan innebär det dock inte att det saknas kontroller idag inom riskutsatta områden.

3.3.2. Specifikt om kontroller inom riskutsatta områden

Tyresö Bostäder har ett attestförfarande som en del i sitt interna kontroll- och styrsystem. Med attestinstruktionen avser bolaget säkra rutinerna vid förvärvande, upphandling, fakturahantering, och betalning av löner. På det här sättet fungerar attestförfarandet som ett kontrollverktyg för tillfredsställande intern kontroll vid utbetalningar.

Ett annat kontrollinstrument utgörs av Tyresö Bostäder AB:s stickprovskontroller av tilldelade hyreskontrakt. Enligt intervju med bolagsledningen är de listor som sammanställs över tilldelade hyreskontrakt öppna för all personal i bolaget. Det utförs sedan stickprov bland de tilldelade kontrakten på listan för att kontrollera att underlagen stämmer överens med de beslut som har fattats och i enlighet med listan.

Tyresö Bostäder har upprättat egna riktlinjer för upphandling av ramavtal och projekt. För att göra det lätt för anställda att utföra upphandlingar innehåller det här dokumentet ett flödesschema som konkret specificerar hur varje steg i bolagets upphandlingar av ramavtal ska gå till, tillsammans med konkreta förhållningssätt för alla involverade parter. Dokumentet används tillsammans med kommunens övergripande upphandlingspolicy, utan att det finns någon inbördes prioriteringsordning mellan de båda dokumenten. Enligt intervju innehåller dokumenten emellertid inga motstridiga uppgifter, utan kan användas parallellt. I enlighet med dessa båda riktlinjer är Tyresö Bostäder noga med att inkludera flera individer vid upphandlingar, och ser alltid till att upphandlingarna granskas av bolagsledningen innan publicering. Bolaget tar även in konsult hjälp vid vissa upphandlingar, och är noga med kraven som företag ska uppfylla för att kunna skriva ett avtal med Tyresö Bostäder.

3.3.3. Enkätsvar

På frågan om överordnade chefer tolererar avvikelser från riktlinjerna i fråga om korruption svarar ingen av respondenterna att detta tolereras. En klar majoritet har istället svarat "nej"

på frågan.

25. Tolererar dina överordnade avvikelser från riktlinjerna kring mutor/korruption och representation?

		Response Total	Response Percent
Ja		0	0%
Nej		17	89%
Ingen uppfattning		2	11%
Total Respondents		19	

På frågan om arbetsgivare någon gång har bett personal att lämna uppgifter om bisysslor svarade de flesta respondenter nej, med undantag för två.

51. Har din arbetsgivare någon gång bett dig lämna uppgifter om dina eventuella bisysslor?

		Response Total	Response Percent
Ja		2	11%
Nej		17	89%
Total Respondents		19	

Färre än hälften av de som svarat på enkäten uppger att de har en uppfattning om huruvida det finns en fungerande kontroll av att eventuella rabatter från leverantörer enbart tillfaller bolaget. Istället svarade 53 procent att de inte har någon uppfattning i frågan.

61. Bolaget har en fungerande kontroll av att eventuella rabatter och fördelar från leverantörer tillfaller bolaget och inte en enskild medarbetare

		Response Total	Response Percent
Instämmer helt		4	21%
Instämmer till stor del		4	21%
Instämmer till viss del		1	5%
Instämmer inte alls		0	0%
Ingen uppfattning		10	53%
Total Respondents		19	

64 procent av respondenterna uppger att de uppfattar att Tyresö Bostäder har en fungerande kontroll av att riktlinjer gällande upphandling, inköp samt avrop från ramavtal efterlevs. Drygt en tredjedel av de svarande har dock ingen uppfattning i frågan, vilket är naturligt eftersom alla inte är berörda.

59. Bolaget har en fungerande kontroll av att riktlinjer för upphandling, inköp samt avrop från ramavtal efterlevs

		Response Total	Response Percent
Instämmer helt		6	32%
Instämmer till stor del		6	32%
Instämmer till viss del		0	0%
Instämmer inte alls		1	5%
Ingen uppfattning		6	32%
Total Respondents		19	

Bedömning

Som framgår ovan har Tyresö Bostäder inte tagit fram någon riskanalys och internkontrollplan. Samtidigt visar granskningen att bolaget har kontroller i verksamheten inom de områden ledningen bedömer att riskerna för oegentligheter är störst – vilket också styrks till viss del av enkätsvaren. Personalen visar där exempelvis att de känner till bolagets förhållningssätt till korruption.

Enkätsvaren visar samtidigt att få respondenter har blivit tillfrågade om eventuella bisysslor. Detta är överraskande eftersom bolagsledningen angav att detta var en väl förankrad del av bolagets anställningsprocess. På samma sätt visar enkäten att de flesta anställda inte känner till om bolaget har en fungerande kontroll av hur rabatter och fördelar tilldelas bolaget. Resultatet visar därmed att Tyresö Bostäder bör stärka sitt arbete när det gäller kontroll av bisysslor och kontroll av rabatter och fördelar.

3.4. Kommunikation och information

Effektiv kommunikation måste förekomma för att tillse en god intern kontroll. All personal måste få ett klart budskap från den bolagsledningen om att ansvaret för intern styrning och kontroll måste tas på allvar. Relevanta kategorier av anställda måste få utbildning om risker som kan uppkomma inom deras arbetsområden.

En viktig informationskanal för Tyresö Bostäders medarbetare utgörs av det gemensamma intranätet, i vilket styrdokument, riktlinjer och policier finns lättillgängliga för samtliga medarbetare. Vid anställningstillfället delges personal hur intranätet fungerar och var de där kan finna relevanta riktlinjer och styrdokument som rör bolagets antikorrupsionsarbete. De får även bolagets rutiner och riktlinjer mot oegentligheter översänd. Enligt intervju med bolagsledningen behöver de anställda inte signera att de har tagit del av och förstått innehållet i bolagets handlingar mot korruption. Ett annat kommunikationsproblem som ledningen har identifierat är att texterna bör skrivas mer lättillgängligt.

Ett annat forum för kommunikation är bolagets frukostmöten. Under dessa möten diskuterar bolagsledningen bland annat mutor och jäv och stämmer av vilka särskilda resurser och aktiviteter som behövs för att motverka oegentligheter. Ibland förs även speciella dragningar avseende antikorrupsionsarbete under bolagsledningens möten.

Slutligen för bolagsledningen regelbunden kommunikation med de anställda om Tyresö Bostäders värdegrund, och detta utgör ett inslag under personalmöten och medarbetarsamtal. Bolagsledningen har noterat att det i många fall behövs mer än ord för att få personal ska förstå innehållet i värdegrunden, och försöker därför att även bygga upp aktiviteter för personalen med utgångspunkt från bolagets värdegrund.

Bolagets rapporteringsordning innebär att medarbetarna ska vända sig till närmaste chef vid misförhållanden inklusive misstänkta oegentligheter. Är det olämpligt ska man istället vända sig till chefens chef. Vidare finns möjligheten att meddela bolagets personalavdelning vid misstankar om oegentligheter.

Tyresö Bostäder har ingen så kallad visselblåsar-funktion för anonym rapportering av misstänkta oegentligheter.

3.4.1. Enkät svar

De flesta respondenter instämmer i enkäten till att de i någon mån hålls uppdaterade om risker för korruption och oegentligheter. Endast 21 procent uppger att de inte alls instämmer i påståendet.

1. Du får regelbunden uppdatering om vilka risker för korruption och andra oegentligheter som du kan utsättas för.

		Response Total	Response Percent
Instämmer helt		1	5%
Instämmer till stor del		8	42%
Instämmer till viss del		5	26%
Instämmer inte alls		4	21%
Ingen uppfattning		1	5%
Total Respondents		19	

Mer än hälften (58 procent) av de som svarat på enkäten uppger att de inte mottagit utbildning/information avseende Tyresö Bostäder AB:s riktlinjer kring mutor eller korruption.

11. Har du fått utbildning/information avseende kommunkoncernens riktlinjer kring mutor/korruption?

		Response Total	Response Percent
Ja		8	42%
Nej		11	58%
Total Respondents		19	

Ungefär två tredjedelar (68 procent) har svarat att de instämmer helt i att bolagets värdegrund/ledord har kommunicerats/diskuterats. Alla förutom en respondent instämmer i att bolagets värdegrund har kommunicerats i någon mån. I de kompletterande fritextsvaren anges att, i de fall värdegrunden har kommunicerats, har detta skett under personalmöten och medarbetarsamtal.

19. Bolagets värdegrund har kommunicerats/diskuterats

		Response Total	Response Percent
Instämmer helt		13	68%
Instämmer till stor del		4	21%
Instämmer till viss del		1	5%
Instämmer inte alls		0	0%
Ingen uppfattning		1	5%
Total Respondents		19	

42 procent av respondenterna har ingen uppfattning om huruvida bolaget har kommunicerat vilka sanktioner som drabbar den som inte följer givna riktlinjer kring korruption och andra oegentligheter. Därtill har ungefär två tredjedelar (68 procent) angivit att de inte har någon uppfattning om huruvida Tyresö Bostäder har kommunicerat vilka åtgärder som vidtas när tips om oegentligheter inkommer (fråga 42).

31. Bolaget har kommunicerat vilka sanktioner som drabbar den som inte följer givna riktlinjer avseende korruption och andra oegentligheter

		Response Total	Response Percent
Instämmer helt		2	11%
Instämmer till stor del		0	0%
Instämmer till viss del		6	32%
Instämmer inte alls		3	16%
Ingen uppfattning		8	42%
Total Respondents		19	

42. Bolaget har kommunicerat vilka åtgärder de vidtar när tips om oegentligheter inkommer (från anställda eller utomstående)

Knappt hälften av de som svarat på enkäten anger att de inte har någon uppfattning om huruvida bolaget har kommunicerat hur man ska rapportera misstankar kring oegentlighet eller avvikelser från riktlinjer. Endast en respondent uppger att de instämmer helt med påståendet.

40. Bolaget har kommunicerat hur du ska rapportera misstankar kring oegentligheter eller avvikelser från riktlinjer

En stor andel (74 procent) saknar uppfattning om huruvida bolaget har kommunicerat hur tipsarens identitet ska skyddas. Endast en person instämmer i påståendet.

44. Bolaget har kommunicerat hur tipsarens identitet ska skyddas

Bedömning

Tyresö Bostäders kommunikationsinsatser mot korruption och oegentligheter har nått blandade resultat. Den information som sprids via intranätet, personalmöten och medarbetarsamtal har gjort att de flesta anställda rapporterar att de hålls informerade om bolagets värdegrund och att de får löpande uppdateringar om de korruptionsrisker de kan utsättas för.

Enligt Statskontoret upptäcks oegentligheter oftast genom tips från medarbetare.² Det är därför av stor vikt att Tyresö Bostäder har tydliga och säkra kommunikationskanaler för visselblåsare och sedvanlig rapportering. Av enkätsvaren framgår det dock att hälften av personalen inte känner till bolagets informationsvägar för de som vill lämna tips om korruption och oegentligheter. Mycket få har dessutom fått information om på vilket sätt visselblåsares identitet skyddas. Det här kan få till följd att få anställda rapporterar misstänkta fall av korruption och oegentligheter och att det därmed kan vara svårt att upptäcka dessa typer av incidenter. I det här fallet behöver Tyresö Bostäder informera om kommunikationsvägar och införa en funktion för anonyma anmälningar.

² Se Statskontorets rapport "Myndigheternas arbete för att förebygga och upptäcka korruption".

Enkätsvaren visar utöver det att personal inte är medvetna om de sanktioner och åtgärder som drabbar dem som bryter mot bolagets riktlinjer avseende korruption eller oegentligheter. Det här är ytterligare en punkt som behöver stärkas.

3.5. Utvärdering och uppföljning

Interna styr- och kontrollsystem behöver övervakas, följas upp och utvärderas – en process som bestämmer kvaliteten på systemets resultat över tiden. Det åstadkoms genom löpande övervakningsåtgärder och uppföljningar, separata utvärderingar eller en kombination av dessa. Uppföljningen genomförs för att säkerställa att de kontroller som designats för att möta risker verkligen utförs och fungerar som det är tänkt.

Tyresö Bostäder har idag ingen internkontrollplan för kontroll av om verksamheten efterlever lagar, föreskrifter och riktlinjer, och som därmed kan fungera som en kontroll av korruption och oegentligheter. En internkontrollplan arbetas fram för närvarande. Bolaget arbetar dock, även utan internkontrollplan, målinriktat i frågor avseende internkontroll. Styrelsen får rapporter flera gånger om året om arbetet med internkontroll. Därutöver genomförs ett årligt strategimöte då arbetet med internkontroll rapporteras.

Bedömning

Genom uppföljning av den planerade internkontrollplanen skapas förutsättningar för en mer strukturerad riskbaserad uppföljning av bolagets interna kontroll.

4. Svar på revisionsfrågorna

Nedan besvaras granskningens revisionsfrågor utifrån de bedömningar som görs utifrån respektive revisionsfråga.

Revisionsfråga	Svar
Har bolagsstyrelsen säkerställt en god kontrollmiljö avseende risken för mutor och oegentligheter?	Bolagets styrdokument omfattar i stort de områden som är relevanta för att förebygga korruption och oegentligheter. Dokumenten är i regel förankrade i verksamheten och att personal i stor utsträckning uppfattar dem som tydliga och vägledande. Samtidigt framgår att det saknas skriftliga handlingar för hur bolaget avser hantera misstänkta oegentligheter. Därutöver är bolagets rutiner för att upptäcka bisysslor inte inarbetade hos personalen.
Genomförs adekvata riskanalyser på rätt nivå för att minska riskerna i organisationen?	Bolaget har inte upprättat någon dokumenterad riskanalys. Vid granskning framkom att bolagets ledning har en tydlig uppfattning om potentiella större riskområden för oegentligheter.
Säkerställer bolagsstyrelsen att kontrollsystemen är effektiva för att förhindra och upptäcka mutor och oegentligheter?	Avsaknad av riskanalys medför att det inte finns en riskbaserad internkontrollplan. Samtidigt visar granskningen att bolaget har kontroller i verksamheten inom de områden

	<p>ledningen bedömer att riskerna för oegentligheter är störst – vilket också styrks till viss del av enkätsvaren.</p> <p>Få medarbetare har blivit tillfrågade om eventuella bisysslor och de flesta känner inte till om bolaget har en fungerande kontroll av hur rabatter och fördelar tilldelas bolaget.</p>
<p>Sprids information om regelverk, riskanalys och kontroller till berörda medarbetare?</p>	<p>Bolagets kommunikationsinsatser mot korruption och oegentligheter har nått blandade resultat. Den information som sprids via intranätet, personalmöten och medarbetarsamtal har gjort att de flesta anställda rapporterar att de hålls informerade om bolagets värdegrund, och att de får löpande uppdateringar om de korruptionsrisker de kan utsättas för.</p> <p>Bolagets informationsvägar för de som vill lämna tips om korruption och oegentligheter är okända för många medarbetare. Mycket få har dessutom fått information om på vilket sätt visselblåsares identitet skyddas. Någon visselblåsarfunktion finns inte.</p> <p>Därutöver är medarbetarna inte medvetna om de sanktioner och åtgärder som drabbar dem som bryter mot bolagets riktlinjer avseende korruption eller oegentligheter.</p>
<p>Följs processen upp och återrapporeras till rätt nivå?</p>	<p>Bolaget har idag ingen internkontrollplan att följa upp. Bolaget arbetar dock, även utan internkontrollplan, målinriktat i frågor avseende internkontroll. Styrelsen får rapporter flera gånger om året om arbetet med internkontroll. Därutöver genomförs ett årligt strategimöte då arbetet med internkontroll rapporteras.</p>

Tyresö den 25 juni 2018

Curt Öberg
EY

Herman Rask
EY

5. Källförteckning

Statskontoret, *Köpta relationer – om korruption i det kommunala Sverige*, (2012:20) 2012-06-01.

Statskontoret, *Myndigheternas arbete för att förebygga och upptäcka korruption* (2015:23) 2015-10-12.

Tyresö Bostäder AB, *Affärsidé, vision & värdegrund - Vår värdegrund*, 2016-11-23

Tyresö Bostäder AB, *Policy och Riktlinjer - Upphandling*, 2016-02-27

Tyresö Bostäder AB, *Policy och Riktlinjer – Representation*, 2016-12-07

Tyresö Bostäder AB, *Policy och Riktlinjer – Personalinköp*, 2016-12-07

Tyresö Bostäder AB, *Mutor och jäv*, 2016-12-04

Tyresö Bostäder AB, *Inköpsrutin*, 2016-12-07

Tyresö kommun, *Inköps- och upphandlingspolicy, antagen av kommunfullmäktige 2016-02-25*.

Tyresö kommun, *Riktlinjer mot mutor och jäv, antagen av kommunfullmäktige 2015-10-22*.